

Meten is weten

*(taxeren van opbrengstverlies in grasland met behulp
van de grashoogtemeter)*

TAXEREN VAN OPBRENGSTVERLIES IN GRASLAND MET BEHULP VAN DE GRASHOOGTEMETER

Opdrachtgevers:

Jachtfonds
Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie in Drachten

Project is financieel mogelijk gemaakt door:

Jachtfonds
Verenigingen ganzenopvang Friesland
Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie

Graslanddeskundigen:

De Landbouwvoorlichting, team rundveehouderij Noord: S. Ydema en D.L. Durksz

Proefboerderij het Zegveld: J. Verheul

Voor het Jachtfonds:

taxatiebureau Vink: H. Vink
taxatiebureau Overheul Agro bv: A. Doeksen

Vertegenwoordigers:

Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie: R. Sytema

Verenigingen ganzenopvang Friesland: P. Zonderland

Jachtfonds: A. Klaver en H.G. Engberink

Projectcoördinator:

H.G. Engberink

Auteur eindrapportage:

H.G. Engberink

Datum: april 2001

H.G. Engberink

Inhoudsopgave:

1.0	Inleiding.....	4
2.0	Achtergrond en aanleiding.....	5
3.0	Doel, beoogd resultaat, aanpak en methode.....	6
	3.1 Doel en beoogd resultaat	6
	3.2 Aanpak	6
	3.3 Methode	6
	3.4 Werkwijze	7
4.0	Waarnemingen veldbezoeken.....	7
	4.1 Taxatie-elementen	8
5.0	Conclusies.....	9
6.0	Aanbevelingen.....	10
7.0	Samenvatting.....	10

Bijlage:

Berekening extra kosten ten behoeve van instandhouding kwaliteit van de grasmat als gevolg van ganzenvraat.

1.0 Inleiding:

Sinds 1970 is het aantal overwinterende ganzen in Nederland sterk toegenomen. Met de toename van het aantal ganzen steeg ook de schade aan landbouwgewassen. In de Jachtwet is bepaald dat het bestuur van het Jachtfonds een tegemoetkoming kan verlenen voor schade aan landbouwgewassen, veroorzaakt door onder meer ganzen. Om de hoogte van de schade te kunnen bepalen gaan elk jaar, in opdracht van het Jachtfonds en de provinciale wildschadecommissies, in verschillende delen van het land taxateurs op pad om de door agrariërs gemelde schade te taxeren. Het op een objectieve en inzichtelijke wijze taxeren van de schade is niet altijd even gemakkelijk. Weersinvloeden en perceelsomstandigheden zijn onder andere van invloed op de omvang van de opbrengstderving door foeragerende ganzen.

Uit reacties van agrariërs blijkt dat het op een voor een ieder acceptabele wijze vaststellen van schade een lastige zaak is. Met veel factoren moet rekening worden gehouden. Daarom is door de bij het onderhavige project betrokken organisaties gezocht naar een methode, die het vaststellen van schade objectiever en inzichtelijker maakt. Gebleken is dat de grashoogtemeter een uitstekend hulpmiddel is omdat daarmee de hoeveelheid gras op een bepaald perceel objectief gemeten kan worden.

Het rapport "Meten is Weten" is een bundeling van kennis en ervaring, gebaseerd op onderzoek van graslandpercelen in verschillende ganzenfoerageergebieden. Verder bevat het rapport aanbevelingen voor een verdere objectivering van taxaties van opbrengstderving in grasland. Het rapport komt ter beschikking van het bestuur van het Jachtfonds dat na vaststelling van de inhoud daarmee rekening kan houden bij de aansturing van taxatiebureau's. Verder kan bij de voorlichting omtrent schade aan landbouwgewassen door wild en vogels gebruik gemaakt worden van het rapport.

2.0 Achtergrond en aanleiding:

Nederland is een belangrijk overwinteringsgebied voor verschillende ganzensoorten. Om in hun dagelijkse voedselbehoefte te voorzien foerageren ze voor een belangrijk deel op grasland en wintergranen. Afhankelijk van de mate van begrazing maar ook andere factoren zoals weersomstandigheden, kunnen leiden tot een groeiachterstand en opbrengstderving. Daarnaast acht de overheid het van groot belang dat overwinterende ganzen in ons land worden opgevangen en heeft daarom besloten dat de schade die overwinterende ganzen aanrichten aan landbouwgewassen voor vergoeding door het Jachtfonds in aanmerking kan komen. Er wordt elk jaar ongeveer 8 miljoen gulden aan tegemoetkomingen in schade betaald door het Jachtfonds. De hoogte van de opbrengstderving wordt door onafhankelijke taxateurs in opdracht van de wildschadecommissie en het Jachtfonds vastgesteld. Met betrekking tot graslandpercelen wordt van de taxateur verwacht dat hij, rekening houdend met de specifieke perceelomstandigheden en wijze van graslandbeheer door de agrariër, een schatting maakt wat er heeft kunnen groeien als er geen ganzen waren geweest. Als hulpmiddel wordt gebruik gemaakt van de grashoogtemeter. Met dit hulpmiddel kunnen in korte tijd op relatief veel plekken metingen worden gedaan om een gemiddelde graslengte op een perceel te bepalen. Met name de laatste paar jaar is het gebruik van de grashoogtemeter op de agrarische bedrijven sterk toegenomen.

Bij bestuursleden van verenigingen voor ganzenopvang in Friesland is discussie ontstaan over de wijze van taxeren van de opbrengstderving op graslandpercelen. De discussie heeft betrekking op de vastgestelde hoogte van het verlies, de bepaling van de referentielocatie alsmede de wijze van gebruik van de grashoogtemeter. Dit gaf een vereniging voor ganzenopvang in Friesland aanleiding De Landbouwvoorlichting (DLV) opdracht te geven het opbrengstverlies door ganzenvraat op een aantal percelen in beeld te brengen. Vergelijking van de bevindingen van DLV en die van het Jachtfonds wees uit dat op een aantal percelen behoorlijke verschillen te zien waren. In beide gevallen is bij de vaststelling gebruik gemaakt van dezelfde meetmethode. Dit was voor de Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie aanleiding het Jachtfonds te vragen samen met een aantal graslanddeskundigen de gebruikte methodiek bij taxaties van opbrengstverlies op grasland te bezien en mogelijk te verbeteren. Dit verzoek heeft geresulteerd in het onderhavige project.

3.0 Doel, beoogd resultaat, aanpak en methode:

In de voorbereiding van het project is met de verschillende betrokkenen het onderstaande doel en beoogd resultaat geformuleerd.

3.1 Doel en beoogd resultaat:

Doel:

Het afstemmen en objectiveren van taxatiemethode voor het taxeren van opbrengstverlies, veroorzaakt door ganzenvraat, in de eerste snede gras.

Beoogd resultaat:

Overeenstemming en eenduidigheid brengen in het gebruik van de grashoogtemeter en richtlijnen en formulieren voor taxaties.

3.2 Aanpak:

In de ganzenopvanggebieden Fjûrlannen, Kuststripe Wûnseradiel-Súd en Nijefurd/Wymbritseradiel zijn zes percelen grasland geselecteerd. Deze percelen zijn meerdere keren door de taxateurs bezocht. Hiervoor is een drietal 'taxatiedagen' gepland. De deskundigen bezochten tegelijk hetzelfde perceel op hetzelfde moment. Nadat iedereen het perceel onderzocht en beoordeeld had werd er op het perceel een mondeling verslag gedaan van de bevindingen.

De percelen liggen op de volgende bedrijven:

W. en W.M. de Koe	Stationsweg 17	Molkwerum	9.80 ha
J. Bakker	Koaidijk 12	It Heidenskip	3.00 ha
S. Reitsma	Kooireed 4	Piaam	5.00 ha
L.J. Hylkema	Sielânsreed 10	Gaast	6.75 ha
P. en P.G. de Jong	Easterboarn 5	Aldeboarn	5.23 ha
maatschap Brak	Fjûrlanswei 4	Aldeboarn	6.42 ha

Op verzoek van DLV zijn ter vergelijking ook twee percelen waar geen ganzen komen in het onderzoek betrokken. De percelen onderscheidden zich onderling in ouderdom en samenstelling van de grasmat. In 1999 zijn deze percelen door DLV gebruikt als referentielocatie bij het taxeren van opbrengstverlies door ganzenvraat op het perceel aan de Kooireed in Piaam. De wijze van bedrijfsvoering en het graslandgebruik vertoonden nauwelijks onderlinge verschillen.

De twee vergelijkingspercelen liggen op het bedrijf van:

J. Zijsling	Baburen 2	Tjerkwerd	4.00 ha (2x)
-------------	-----------	-----------	--------------

3.3 Methode:

Naast de visuele beoordeling van het graslandperceel werd bij de bepaling van het opbrengstverlies gebruik gemaakt van de grashoogtemeter. Dit hulpmiddel werd zowel door DLV als taxateurs van het Jachtfonds gebruikt bij hun werkzaamheden. De grashoogtemeter is een goed hulpmiddel bij het bepalen van de hoeveelheid gras op een perceel grasland. De grashoogtemeter is ontwikkeld door het Nutriënten Management Instituut (NMI) te Wageningen. Dit ontwikkelde model bestaat uit een ronde kunststof meetschijf met een buitenbuis en pijlstok. De meetschijf ligt vlak en stabiel op het gras en is niet gevoelig voor water of vuil. Aan de meetschijf is de buitenbuis bevestigd. Hier doorheen loopt de peilstok, die aan de bovenzijde een schaalverdeling in centimeters heeft waarmee de grashoogte af te lezen is.

Gebruik grashoogtemeter:

Om tot een zo nauwkeurig mogelijke bepaling te komen, moet de grashoogte op ongeveer 30 plaatsen evenredig verspreid in het perceel worden gemeten. De metingen worden diagonaal over het perceel gedaan. Van deze metingen wordt de gemiddelde graslengte berekend. Voor één centimeter gemeten gras is tijdens het project een waarde gerekend van 150 kilogram droge stof.

Gedurende het project zijn twee types grashoogtemeters gebruikt. De taxateurs voor het Jachtfonds gebruikten de grashoogtemeter die is ontwikkeld door P. van der Wal - Techniek en Service te Jubbega. Dat model bestaat uit een doorzichtige kunststof plaat die om een aluminiumbuis heen schuift. Op deze buis is een schaalverdeling in centimeters aangebracht. Door DLV is het door het Nutriënten Management Instituut (NMI) te Wageningen ontwikkelde type gebruikt. In de wijze van meten bestond geen verschil. Bij de vaststelling van het verlies gaat het om de hoeveelheid gras welke door de ganzen is geconsumeerd. Om dit te kunnen berekenen werd op het perceel visueel beoordeeld welk deel van het perceel beschadigd was en welk deel onbeschadigd was. Op beide delen werd een representatief aantal metingen gedaan. Het verschil in de gemiddelde graslengte op beide delen was het verlies.

3.4 Werkwijze:

Aan onderstaande kenmerken dient bij het gebruik van de grashoogtemeter voldoende aandacht te worden besteed om een betrouwbaar resultaat te komen verkrijgen.

Kenmerken:

tijdstip veldbezoeken, mate en wijze van begrazing, vaststellen referentielocatie, visuele beoordeling zode, lengte van het gras, optimale groeisnelheid gras.

De geselecteerde percelen werden meerdere keren bezocht. Het eerste bezoek lag zo dicht mogelijk bij het moment waarop de ganzen het gebied hebben verlaten. Tijdens dat bezoek zijn de basisgegevens voor de taxatie vastgelegd. De belangrijkste gegevens waren de mate en wijze van begrazing, vaststellen van een referentielocatie, visuele beoordeling van de zode, lengte van het gras op het beschadigde en onbeschadigde deel.

Het tweede bezoek werd zo gekozen dat verwacht mocht worden, o.a. gelet op weersomstandigheden en graslengte dat het definitieve verlies aan droge stof vastgesteld kon worden. Hierbij was met name van belang dat het gras het groeistadium van de optimale groeisnelheid bereikt had. Dit groeistadium bereikt het gras als de grasgroei niet meer beïnvloedt wordt door negatieve groeiomstandigheden zoals bijvoorbeeld een lage temperatuur. Bij een graslengte van 12 cm bereikt het gras de optimale groeisnelheid. Mede rekening houdend met de praktische uitvoerbaarheid bleek een graslengte van 10 cm op het beschadigde deel een goede ondergrens voor de eindtaxatie.

Niet in alle gevallen is eindtaxatie tijdens het tweede bezoek mogelijk geweest. Drie percelen zijn voor een derde keer bezocht. De graslengte had toen de ondergrens voor de eindtaxatie bereikt. De data van veldbezoeken waren achtereenvolgens: vrijdag 24 maart, vrijdag 21 april en maandag 1 mei 2000.

4.0 Waarnemingen veldbezoeken:

De bezochte percelen waren matig tot zeer zwaar begraasd door ganzen. De percelen liggen in de voor ganzen bekende foerageergebieden. De percelen onderscheiden zich door: soort grasmengsel, ouderdom graszode, grondsoort, graslandbeheer agrariër, klimatologische omstandigheden, etc.

Met betrekking tot de methodiek is een aantal elementen van essentieel belang om tot een betrouwbare schatting van het verlies aan droge stof op het perceel te komen.

Metten is weten

Vastgesteld werd dat tijdens de veldbezoeken geen verschil van inzicht bestaat in het meten van het aantal centimeters gras op beschadigde en onbeschadigde. Uitgaande van een juiste toepassing van de grashoogtemeter kan met betrekking tot dit onderdeel geconcludeerd worden dat: meten is weten.

De beargumentering voor het uiteindelijk vastgestelde verschil in opbrengst doet een groot beroep op de kennis van graslandbeheer en taxatiemethoden van de deskundigen. Van belang is welke invalshoek gekozen wordt voor de beoordeling van het perceel. Moet het optimale maai- of beweidingmoment op een beperkt aantal percelen in een beperkt gebied worden bepaald of is het de invalshoek waarbij het opbrengstverlies op een zeer groot aantal percelen in grote delen van Nederland vastgesteld moet worden. De deskundigheid in beide mag niet verschillen. Wel kan omwille van praktische uitvoerbaarheid de werkwijze verschillen.

4.1 Taxatie-elementen

Tijdens de veldbezoeken is gebleken dat een juiste beoordeling van een beperkt aantal elementen van invloed is op de betrouwbaarheid van het uiteindelijk gemeten verlies aan droge stof.

Taxatie-elementen

Een juiste beoordeling van referentielocatie, moment eindtaxatie, zodedichtheid en zodekwaliteit zijn van belang voor de kwaliteit van het taxatierapport.

1. Referentielocatie

Met het referentielocatie wordt bedoeld een (deel)perceel dat niet begraasd is door ganzen maar dat door ligging, graslandbeheer etc. vergelijkbaar is met de groeiomstandigheden op het schadeperceel. In het algemeen dient de referentielocatie vergelijkbaar te zijn op onderdelen als: grondsoort, ontwatering, klimaat, luwtewerking, en het graslandbeheer door de agrariër waarbij in het bijzonder aandacht voor de wijze en het tijdstip van bemesting. Taxateurs die werken in opdracht van de wildschadecommissie en het Jachtfonds hebben de taak vast te stellen wat er op een bepaald perceel had kunnen groeien als er geen begrazing was geweest door bijvoorbeeld ganzen. Hieruit vloeit voort dat zij bij de beoordeling zich zoveel mogelijk dienen te beperken tot de specifieke perceelssituatie. In nagenoeg alle situaties kan op het schadeperceel het verschil tussen onbeschadigd en beschadigd worden vastgesteld. Slechts in een enkel geval zijn de percelen zodanig begraasd dat er geen representatieve referentielocatie te vinden was. In het algemeen kan worden gesteld dat op ongeveer 2 meter van de perceelsrand een representatieve referentielocatie op het perceel kan worden gevonden. In het beperkt aantal gevallen dat dit niet mogelijk is zal de taxateur, rekening houdend met factoren als perceelssituatie, wijze van graslandbeheer, ganzenbegrazing in de omgeving e.d. tot een eindtaxatie komen.

2. moment eindtaxatie:

Voor het juiste moment van taxeren zijn een aantal factoren belangrijk. Als eerste factor kan genoemd worden dat de veroorzaker voor het verlies, in dit geval de ganzen, uit het gebied weggetrokken moeten zijn. Verder is van belang dat het beschadigde gras een lengte heeft bereikt waarbij het de optimale groeisnelheid kan ontwikkelen. Uit ervaringen en onderzoeken is gebleken dat deze lengte ligt bij ongeveer 12 centimeter. De referentielocatie heeft dan bij voorkeur een lengte van niet meer dan 22 cm. In een langer grasgewas is de grashoogtemeter onvoldoende betrouwbaar gebleken. Indien bij het grote aantal taxaties van schade door ganzen, voor de eindtaxatie een graslengte van 12 cm strikt als ondergrens wordt gehanteerd, zal dit leiden tot capaciteitsproblemen bij de taxatiebureau's. Bij gunstige groeiomstandigheden kan er sprake zijn van een groei-explosie van het grasgewas met als gevolg problemen met de planning van de eindtaxaties. Door bij een graslengte van 10 cm te starten met de eindtaxatie kan het werk gelijkmatiger gepland worden. Het risico dat de kwaliteit van het eindresultaat negatief beïnvloed wordt is acceptabel. Het inzicht en de deskundigheid van de taxateur is belangrijk om op het juiste moment de schade vast te stellen.

3. Zodedichtheid:

De dichtheid van de zode is voor het meten van verlies aan droge stof van minder belang, omdat de grashoogtemeter zodanig is geconstrueerd dat er bij een minder dicht gewas de grashoogtemeter verder zakt en daardoor een corrigerende werking heeft. Bij een open tot zeer open zode dient rekening te worden gehouden met een lagere opbrengst. De onderstaande tabel kan hierbij gehanteerd worden:

een zodedichtheid van minder dan 80% :	80 kg droge stof per cm gewas =	67,5 %
een zodedichtheid van 80 - 90 % :	100 kg droge stof per cm gewas =	82,5 %
een zodedichtheid van meer dan 90% :	120 kg droge stof per cm gewas =	100,0 %

De tabel is opgesteld door Praktijkonderzoek Rundvee, Schapen en Paarden (PR) te Lelystad.

4. **Zodekwaliteit:**

Bij de gebruikte methodiek hoeft met de kwaliteit van de zode geen rekening te worden gehouden omdat in de systematiek van schadebepaling met de grashoogtemeter alleen de graslengte wordt gemeten en het verlies in centimeters, uitgedrukt wordt in kilogrammen droge stof. Wel is de beoordeling van de zodekwaliteit belangrijk om te kunnen vaststellen of en in welke mate achteruitgang in de kwaliteit van het grasland veroorzaakt wordt door ganzenvraat. Als een perceel grasland voortdurend erg kaal afgevreten wordt dan heeft dit op langere termijn een negatief effect op de kwaliteit van de botanische samenstelling van de grasmat. Er is dan sprake van gevolgschade. Naast een financiële compensatie voor het directe verlies aan droge stof moet de taxateur in zijn beoordeling van de schade op het perceel ook rekening houden met andere vormen van gevolgschade. Daarvan is immers ook sprake als bijvoorbeeld een onkruidbestrijding of doorzaaien, al of niet in combinatie met een behandeling tegen onkruid, van de grasmat noodzakelijk is.

5.0 **Conclusies:**

Grashoogtemeter

De grashoogtemeter is bij een juiste toepassing (ongeveer 30 metingen evenredig verspreid per ha) bij voorkeur het hulpmiddel dat bij schadetaxaties op grote schaal praktisch uitvoerbaar is. Met de grashoogtemeter kan op een objectieve wijze een betrouwbaar beeld worden verkregen van het opbrengstverlies.

Referentielocatie:

De criteria voor een vergelijkbaar referentielocatie zijn:

Dezelfde grondsoort, dezelfde ontwateringsdiepte, hetzelfde graslandbeheer, - hierbij in het bijzonder de mate en wijze van bemesting-, geen neveneffecten van luwtewerking, dezelfde klimatologische omstandigheden, hetzelfde grasbestand.

Moment van eindtaxatie:

De opbrengstderving kan definitief worden vastgesteld als de graslengte op het beschadigde deel ongeveer 10 cm is. De graslengte op de referentielocatie is bij voorkeur niet langer dan 22 cm.

Kilogram droge stof:

Bij taxatie van opbrengstderving is de netto waarde per centimeter gras afhankelijk van de zodedichtheid.

Zodekwaliteit:

Met de kwaliteit van de grasmat wordt met deze meetmethode geen rekening gehouden. Financiële compensatie voor de achteruitgang van de botanische samenstelling blijft ter beoordeling (subjectief) van de taxateur.

6.0 Aanbevelingen:

- De taxatiebureau's die in opdracht van het Jachtfonds opbrengstderving in grasland vaststellen bepalen deze derving met behulp van de grashoogtemeter. In de taxatierichtlijnen van het Jachtfonds de grashoogtemeter opnemen als hulpmiddel bij de vaststelling van de opbrengstderving. De taxatieformulieren aanpassen ten behoeve van het gebruik van de grashoogtemeter.
- Ten behoeve van de taxatiebureau's de gebruiksvoorschriften van de grashoogtemeter opnemen in de taxatierichtlijnen.
- De jaarlijkse vaststelling van de prijs per kilogram droge stof verder objectiveren en opnemen in de taxatierichtlijnen. Voorgesteld wordt dezelfde systematiek te volgen als bij de vaststelling van prijzen voor andere beheersvergoedingen. (Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer, SAN).
- De compensatie voor de achteruitgang in de kwaliteit van de grasmat objectiveren. Door het zeer kort afvreten van het gras daalt het aandeel goede grassen, zoals Engels Raaigras, in de grasmat. Hiervoor in de plaats komt kwalitatief minder goede grassen (straatgras). Ter objectivering kan bij de jaarlijks terugkerende meldingen van schade bovenop de nettowaarde per centimeter gewas voor de opbrengstderving jaarlijks een vaste toeslag gegeven worden voor het kwaliteitsverlies. Onder normale omstandigheden is de nettowaarde kilogram droge stof per centimeter gewas bij een zodedichtheid van meer dan 90% gesteld op 120. Rekening houdend met te maken kosten voor versnelde graslandverbetering kan de toeslag gesteld worden op 30 kilogram droge stof. Indien er sprake is van incidentele schademeldingen, bijvoorbeeld in combinatie met extreme weersomstandigheden, kan in combinatie met een incidentele vergoeding voor kwaliteitsverlies uitgegaan worden van maximaal 120 kilogram droge stof. Daarnaast kan voor de incidentele vergoeding zoals doorzaaikosten grasmat e.d. een bedrag van f 350,- per hectare worden gerekend.
- (Bij)scholing van taxateurs in het gebruik van de grashoogtemeter alsmede de ontwikkelingen in graslandbeheer en seizoensgebonden factoren die van invloed kunnen zijn op de grasgroei.

7.0 Samenvatting:

In het voorjaar van 2000 is in een aantal ganzenopvanggebieden in Zuid West Friesland onderzoek gedaan naar objectivering van taxaties van opbrengstderving in grasland. Gedurende het onderzoek is, naast de visuele beoordeling van het graslandperceel, gebruik gemaakt van de grashoogtemeter. Bij een juiste toepassing is de grashoogtemeter een betrouwbaar hulpmiddel gebleken om het verlies aan droge stof in gras door ganzenvraat te bepalen. Het vaststellen van een representatieve referentielocatie, als uitgangssituatie, is van essentieel belang omdat dit in belangrijke mate van invloed is op de eindtaxatie. Bij grote aantallen taxaties is schadevaststelling met behulp van de grashoogtemeter de meest effectieve methode gebleken. Gelet op de vele kwalitatieve verschillen tussen graslandpercelen dient het referentielocatie op het te taxeren perceel te liggen. In bijna alle gevallen bleek dit mogelijk. Waar dit niet mogelijk is kan de taxateur, rekening houdend met de perceelssituatie en de schadedruk in de directe omgeving, tot een eindtaxatie komen. Gelet op het stadium van optimale groeisnelheid van gras en rekening houdend met de praktische uitvoerbaarheid van grote aantallen taxaties, is het redelijk om tot een eindtaxatie te komen als de lengte van het gras op het schadeperceel een ondergrens heeft bereikt van ongeveer 10 centimeter. De graslengte op de referentielocatie is bij voorkeur niet langer dan 22 centimeter. Bij een lengte van meer dan 22 centimeter neemt de betrouwbaarheid van de grashoogtemeter af. Voor taxateurs zijn heldere en actuele, richtlijnen nodig alsmede periodieke (bij)scholing in het gebruik van de grashoogtemeter. Daarnaast zijn kennis van ontwikkelingen in graslandbeheer en seizoensgebonden factoren elementen die van belang zijn bij de schadevaststelling.

Bijlage 1:

Onderstaande berekening is opgesteld door het proefboerderij het Zegveld.

Berekening van het opbrengstverlies veroorzaakt door ganzenvraat in de eerste snede gras.

De basis voor de berekening is de actuele informatie van de "Kwantitatieve Informatie Veehouderij (KWIN-V)".

Verdere uitgangspunten zijn:

- Onder normale omstandigheden vindt graslandverbetering plaats eenmaal in de 15 jaar (zie KWIN-richtlijn voor % graslandverbetering bij N-giften per jaar van 200-300 kg).
- Door het optreden van wildschade kan de kwaliteit van de grasmat verslechteren. Vaak zal het aandeel straatgras toenemen. Voor de veehouder zal dit een overweging kunnen zijn om de frequentie van graslandverbetering te verhogen tot eenmaal in de 7 1/2 jaar.
- Daar de verschillen in kosten per ha voor graslandverbetering tussen de diverse grondsoorten zeer gering zijn, wordt uitgegaan van een uniform tarief voor alle grondsoorten. Uitgangspunt is een bemestingstoestand "voldoende", hetgeen betekent dat bij herinzaai geen extra bemesting plaats vindt.
- Er worden geen kosten in rekening gebracht voor egaliseren.
- Er is een onderscheid gemaakt in herinzaai en doorzaai.

Kosten herinzaai.

Omschrijving:

Kosten per ha (gld)
voor alle grondsoorten:

Grondonderzoek	125	
Middelen:		
- 4 liter glyfosaat/ha	60	
- onkruidbestrijdingsmiddelen	75	
- zaaizaad (35 kg BG 4)	280	
- basisbemesting bij bemestingstoestand "voldoende".	<u>140</u>	
		680
Loonwerk:		
- spuiten glyfosaat	65	
- spuiten tegen onkruid	65	
- frezen 5 cm	215	
- ploegen	275	
- zaaibedbereiding	105	
- zaaien	<u>200</u>	
		<u>925</u>
Totale standaard inzaaikosten		<u>1605</u>

Jaarlijkse inzaaikosten:

- onder normale omstandigheden: herinzaai 1 x per 15 jaar; $F. 1605 : 15 = F. 107.--$
- onder bijzondere omstandigheden: herinzaai 1 x per 7 1/2 jaar; $F. 1605 : 7 \frac{1}{2} = F. 214.--$

Kosten doorzaai.

Omschrijving	Kosten per ha (gld)
Doorzaaien	
Middelen:	
- 4 liter glyfosaat /ha	65
- onkruidbestrijdingsmiddelen	75
- zaaizaad (30 kg BG 3)	<u>235</u>
	375
Loonwerk:	
- spuiten glyfosaat	65
- spuiten tegen onkruid	65
- doorzaaien	<u>240</u>
	<u>370</u>
<hr/>	
Totale standaardkosten doorzaaien	745

jaarlijkse doorzaai-kosten:

onder normale omstandigheden: doorzaaien 1 x per 15 jaar; F. 745 : 15 = F. 50.-

onder bijzondere omstandigheden: *doorzaai* 1 x per 7 ½ jaar; F. 745 : 7 ½ = F. 100,-

Samenvattend:

Als gevolg van de ganzenschade, kan de kwaliteit van de grasmat gaan verslechteren. Als het gras met een korte stoppellengte wordt afgevreten, zal het aandeel goede grassen (= vooral Engels Raaigras) gaan dalen. Hiervoor in de plaats komt veelal het kwalitatief minder goede gras "Straatgras". Voor de veehouders kan dit een overweging zijn om graslandverbetering versneld toe te passen.

Bij een opbrengstderving als gevolg van ganzenschade van minder dan 50 % van de 1^e snede, is het gras veelal niet te kort afgevreten en zal er meestal geen achteruitgang in kwaliteit van de grasmat plaats vinden. Er behoeft dan ook geen toeslag voor herinzaai of doorzaai te worden betaald.

Bij een opbrengstderving van meer dan 50 % van de eerste snede, is het gras korter afgevreten, waardoor de kans op verslechtering van de grasmat realistischer wordt. Voorgesteld wordt om in dit geval naast de directe opbrengstderving een toeslag voor herinzaai of doorzaai te betalen.

De hoogte van deze toeslag is:

Het percentage van de schade van de 1^e snede x de extra jaar- kosten voor herinzaai of doorzaai.

Deze extra kosten bij frequentere graslandverbetering zijn bij de gekozen uitgangspunten (=Kwinrichtlijnen) voor:

- herinzaai F. 107.- per ha per jaar.
- doorzaai F. 50.- per ha per jaar.

Als ten gevolge van de ganzenschade de 1^e snede geheel verloren is, wordt naast de vergoeding van deze schade ook de totale jaarlijkse meer-kosten voor herinzaai of doorzaai uitbetaald.

Zegveld, 1 september 2000.